

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: $\frac{1}{4}$ an fl. 1.50; 1 an fl. 6
În România: $\frac{1}{4}$ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:
Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiu, 9/21 Iunie 1891

Nr. 23

Mârza.*)

Din colecțiunea de cântece vechi românesce a domnului
Ioan Pop Reteganul.

Frunză verde pae, floare
Zace Mârza la 'nchisoare
De treideci-și-cinci de ani. —

Strigă Mârza din temniță,
Nime 'n lume nu-'l aude
Numai dragă maica lui
Dela poala codrului.

Ea la el că se ducea
Și din gură-așa-i țicea:
— Mârzo! Mârzo! puiu de munți,
Că tu mie s'e-mi răspunzi,
Ori ești viu ca s'e te sciu
Ori ești mort s'e te jelesc
Pomană s'e-ți pomenesc? —

— Nici nu's viu ca s'e mă scii,
Nici nu's mort s'e mă jelesci
Pomană s'e-mi pomenesci,
Numai îs ca nime 'n lume.
De treideci-și-cinci de ani
Mie rău 'mi-s'o urît,
Cu răceala ferelor
Cu șuerul șerpilor
Cu răcnetul broascelor.
De treideci-și-cinci de ani
Pre minî nime nu m'o ras,
Mare barbă 'mi-o crescut;
Cu jumătate 'mi aștern,
Cu jumătate mă astruc.
Și toate-ar fi cum ar fi,
Numa 'n ciocu bărbii mele
A puiat o năpărcare.
Când litora flămândește
Scoate coada mă plesnesce,
Pe mine nu mă slăbesce.
Până puii 'și-'i hrănesce
Ține gura tot proțap
Și bea sânge închegat.

Maică, măiculeana mea,
De-ai făcut cuiva vr'un bine
Fă ș'acuma pentru mine.
Tu acolo s'e te duci
La 'nălțatul de 'mpărat
Și pre el s'e 'mi-l întrebi,
Au pre mine mă sloboade
Au pre mine mă potoape?

Maica bine-'l asculta
La 'nălțatu că-'mi pleca,
De departe 'ngenunchia
Mai deaproape cuvânta.

'Nălțatu când o vedea
Un galben roșu scotea
Naintea ei 'l asvirlea,
Dar' ea nici că 'mi-l privia,
Ci din graiu așa-'mi grăia:

— Înălțate împărate!
N'am venit la mila ta,
Ci am venit s'e te 'ntreb:
Au pre Mârza 'mi-l slobozi,
Au pre Mârza 'mi-l potopi?

Înălțatu îmi grăia:
— Mârza puțin s'e aștepte
Până mâne 'n prânțul mare,
Că îl slobod și-'l însor;
Nevastă 'i-am căpătat,
Rămniță și ciocăllită*)
Și de foc e ea pârliță,
Și nănași de litoran
Și cuscri de lipovan.
Ș'o bute de vin roșeu. —

Baba rîdînd se ducea
Și lui Mârza îi spunea:
— Mârzo! Mârzo! puiule,
Puținel s'e mai aștepti
Până mâne 'n prânțul mare
Te sloboade și te 'nsoară.
Nevastă 'ți-a căpătat,
Rămniță și ciocăllită
Și de foc e ea pârliță,
Și nănași de litoran
Și cuscri de lipovan. —

Mârza din gură grăia:
— Maica mea, nebuna mea,
Proastă ești, nebună ești,
De tu nu te nădăesci;

*) Subiectul acestui cântec haiducesc îl aflăm în colecțiunea „Poesii populare române“ de G. D. Theodorescu în 3 variante: sub numele „Corbea“, la pag. 517 scrisă la Lacul-Sărat 1883 după Cantorul Petrea Crețul; la pag. 527 scrisă la 1885 după Șerban Mușatu din Bucuresci și la pag. 531 scrisă la 1885 după cobzarul Ioniță Nicolae Pantilimoneanu și Nae Roman, amândoi din Bucuresci. — Varianta dlui I. P. Reteganul e scrisă la 1888 după cum a fost audită în Valea-Hățegului. Ea e mai scurtă și mai săracă în amenunte, decât cele din colecția dlui Theodorescu, părțile principale însă: Petrecerea în temniță cu șerpîi în barbă, cererea grației împăratului, osânda haiducului, scăparea lui, deși mai pe scurt și cu variațiuni, se află și aici.

*) Cioplită.

Că nevasta cea rămnită,
Rămnita și ciocăltita,
Aia maică 'i țapa mea,
Care se mă tragă 'n ea;
Nănașu de litoran
Acela-î călăul meu,
Și cuscrii de lipovan
Sunt cătane la perđare,
Ș'o bute de vin roșeu
Ăla e sângele meu...
Maica mea și draga mea,
Să faci bine să m'ascuți
Acasă să 'mi-te duci
Murgul meu să 'mi-l aduci,
Înșelat și 'mpriporat
Precum eu 'ți 'l-am lăsat;
De când la el n'ai căutat,
Frêu 'n cap s'a vindecat,
Șeaua 'n spate a muschiat. —

Ea bine că-l asculta
Acasă că se ducea
Murgul lui îl aducea,
Înșelat și 'mpriporat
Precum el 'și 'l-a lăsat,
Ș'apoi ea că 'mi-l lega
De roșteiul temniței,
Și murgul când 'mi-l simția,
Așa-'mi prinse-a necheza,
Temnița cât se crepa;
A doua oară necheza
Fere de pre rob pica.
El afară că eșia
Și pre murgu 'ncăleca,
La 'mpêratu se ducea
Chiar din graiu așa-i grăia:

— Înălțate de 'mpêrate,
Mai rămâi cu sănătate,
Că de mine n'avuși parte. —

— Du-te, Mărzo! sănătos,
Că sub mâna mea ai fost
Harnic de tine n'am fost. —

Pleca Mărza se ducea,
Dar' un mișel de cătană...
Dar' acela ce făcea?! —
Cătră 'mpêratu țicea:

— Înălțate de 'mpêrate,
Dacă mie îmi vei da
De tot domnu taleru
Și de doamnă galbenu,
Eu pre Mărza 'l voi aduce,
Tot legat și 'ncărigat
Numai bun de spândurat;
Căci murguțul de sub mine
E frate cu al lui Mărza,
Cine noue ni 'i-o dat
Așa bine ni 'i-o dat
Ș'asa binî 'i-o fermecat,
După cine-alerg s'ajung,
De cine-oiu fugi să scap...

Mare rēmaș îmi făcea
După Mărza se lua,
Se lua și-'l ajungea
Și lui Mărza îi țicea:
— Ean! stăi Mărzo nu fugi,
Haid' cu domnii a vorbi. —

Sta Mărza și-'l aștepta
Ș'apoi Mărza ce făcea?
El bine se cumpenea
Și cu palma 'mi-l lovea
Mort de vatră 'mi-și cădea.

Pleca Mărza se ducea,
Dar' Mărza unde s'oprea?
În oraș la Țarigrad,
La un barbier se băga
Și-i plătia de 'mi-l rădia,
Treideci de brice rupea
Patruđeci probăluca,
Cu douđeci îl rădia
Treideci de șerpi omoria.

Afrodita.

O povestire din vechia Elada. De **Ernst Eckstein**. — Traducere din nemțesce.
(Urmare).

Între cele trei fecioare alese, care de astădată aveau să împlinească prescrierile rituale ale vechiului obicei, era și Cydipe cea bălaie, ca cea mai frumoasă și mai de neam. Pe această împregiurare își întemeiasă preotul Afroditei planul seu cutezător, fără a sta la îndoială, dacă oarele de pregătire, pre care fecioarele le petreceau în templu, pot fi folosite la punerea în lucrare a planului, fără a vătēma maiestatea nemuritoarei țeițe. „Nu se poate“, își țicea el în sine, „ca țeiței eșite din spuma mării să 'i-se aducă de preotul ei o mai frumoasă jertfă, decât ajutorul ce-'l dă adevēratei iubiri, când ea se află în conflict cu prejudiții nebune și păgubitoare“.

În această ți Acontios stătū de dimineată tot acasă. Preotul Afroditei îi spuse, că-'i va da de scire. Tinêrul, îmbrăcat în haine de sērbătoare, se preumbla în febrilă neliniște mai din curte înspre grădină, mai din grădină înderēt înspre casă. Coronis, căreia îi spusese, că în o afacere foarte importantă așteaptă pre un sclav dela Melanip, nu se mișca de pe banca de peatră dela poartă. Acontios însuși tot la cinci minute venia și el la poartă, tradând o iritație atât de neobicinuită, încât Coronis dedea plină de îngrijire din cap.

„Lucruri plăcute și cu noroc sunt, pre care tu le aștepți cu atâta nerăbdare“, țise Coronis; „dar' te rog ascultă-mă și pre mine. Aceluia, care prea cu neastēmpēr nizuesce spre bucurie, îi pun țeii pedeci neașteptate în calea, pre care umblă. Aibi răbdare, Acontios! Un ochiu limpede te duce mai curēnd și mai sigur la țel, decât ochiul împăinginit, căruia dorul cel ferbinte și febril toate 'i-le arată în lumină dorită! Și noi mai scim câte ceva, și deși tu mie nu te destăinuiesci, eu totuși foarte bine sciu cum stă lucrul cu tine, astfel de furtuni numai Eros provoacă...“

Tinêrul nu mai auđi vorbele, pre care cu atâta cumiție și sinceritate 'i-le puneă Coronis la inimă. Încă înainte de a fi terminat, el și

alergase earăși înspre grădină. Cu pași mari se preumblă printr'nsa, — luând acum direcția spre vârful colinei, de unde odinioară se uitase pentru prima-dată în grădina bătrânului Laogoras.

După mai multe săptămâni acum își aduse earăși aminte de fata cea pătimase, care odinioară îl întâmpinase atât de blând și prietenos și apoi se schimbase atât de repede. Această aducere aminte îl umplu de nedumerire.

De atunci încoace nu mai dăduse cu ochii de Neaira. Coronis îl întrebuse la început cam mirată, de ce nu mai vine cântăreața; dar' apoi, înțelegând care va fi cauza și vedând că Acontios se feria de a vorbi despre aceste, nu-i mai puse nici o întrebare. Acontios, stăpânit din ce în ce tot mai cu desevîrșire de unicul simțământ, pre care preotul îl făcu să devie flacăra mistuitoare, nu mai afla timp, să se mai ocupe și de soartea probabilă a acelei fete. Odată întrebuse pe Laogoras de dînsa, dar' n'a aflat altceva, decât că Neaira și-a părăsit locuința ei de până acum. Unde s'a mutat, dacă se mai află în oraș și care este cauza abdicării ei atât de pe neașteptate, — despre toate aceste nu scia Laogoras să spuie nimic. Atâta era tot ce se scia cu siguranță, că Neaira nu se mai arăta în Strada Portului, — spre marea bucurie a rivalelor ei lacome după câștig.

Toate aceste îi fulgerau prin mintea tinărului artist în momentul, când uitându-se preste gardul de mirt, vedu pre bătrânul Laogoras cu dulăul seu cel mare. Încet și melancolic umbla moșneagul printre straturi, și Cheimon și el stetea cu capul plecat, ca-și-când ar voi să iee parte la dispoziția stăpânului.

„Laogoras e întristat pentru disparițiunea Neairei“, își diise Acontios. „Cât de voioasă și plăcută a fost ea când în ziua aceea întâmpinase pre acest moșneag! Ah! cât de mult mă supără, că, deși fără voia mea, eu sînt cauza acestei întristări; căci despre aceasta nu-mi este permis să mă îndoiesc: Neaira a părăsit casa lui Laogoras, pentru a nu mai fi în apropierea mea. De mi-ar da țeița, căreia îi consacrez inima mea, iertare, pentru-că în convenirile mele cu Neaira m'am purtat ca om fără minte și nechibzuit! Dar' puteam eu să ghicesc.... și apoi cine-și poate porunci sie însuși: Aici vrei să iubesci, colo vrei se remâi indiferent!“

Cu toată această desvinovățire proprie, totuși simțământul unei imputări tănuite 'i-se puse pe suflet, și această dispoziție nu părea a fi tocmai prevestitoare de o bună reușită în momentul, când era preocupat de lucrul cel atât de hotărîtor. O repede descuragiare îl cuprinse, o presimțire, că în lupta pentru Cydipe va avè să ispășească prin lungi și chinuitoare suferințe, ceea-ce păcătuise în contra nefericitei Neaira, chiar fără vr'o intenție vinovată.

Glasul gazdei sale îl scoase din aceste cugete sinistre.

„Trimisul lui Melanip!“

Tremurând de bucurie alergă în curte, unde-l aștepta Clitifon.

„Stăpânul meu te invită pentru ați la masă“, diise sclavul. „În oara a patra după amiadi te așteaptă în domationul seu.“

Astfel era înțelesul între Acontios și Melanip. Tinărul scia, că fără amânare are să se ducă cătră templu

„Nu voiu întârția“, răspuise el. „Spune, te rog, stăpânului tîu, că-i mulțumesc, ear' tu primesce pentru multele servicii, ce mi-ai făcut, acest mic dar.“

El dete sclavului un ban de aur. Clitifon îl luà cu bucurie și se depărtă.

Câteva minute în urmă Acontios diise cătră Coronis: „În fine eată primii vestea, după care cu atâta dor am așteptat. Multe lucruri însemnate și prețioase pentru Acontios se vor hotări la prânzul acesta. Dacă-mi voiesci binele, roagă-te țeilor, ca toate să se îndrepte spre bine. Într'aceea eu mă voiu duce, ca și ieri în piață și în Strada Portului. Nu pot se mai stau aici în singurătatea aceasta. Remâi cu bine, buna mea gazdă!“

Cu aceste cuvinte eși din casă. Ocolind stradele principale ajunse în dosul templului, unde se afla o portiță cu ținte de aramă, ce ducea în suteren. Aici era o încăpere de mărime mijlocie, fără ferestri, primind puțină lumină numai prin un fel de coș. Lîngă un părete și ardea deci un sfeșnic cu trei brațe, care își revêrsa lumina sa roșietecă preste două mese de bronz și preste câteva bănci și scaune. La una din mese ședea Melanip, ținînd în mână un obiect de formă rotundă, învălit în o cărpă albă.

„Te-a vedut cineva întrînd?“ întrebă preotul pre tinărul, care venia înspre el.

„Nu cred. Potecul îngust din dosul templului e puțin cercetat, și afară de aceea am pândit momentul potrivit.“

„Ai încuiat earăși portița?“

„Cu amëndouë zăvoarele.“

„Bine. Nu uita ce ai să ȕici, când, precum cu bucurie presupun, lucrul va ajunge să fie pertractat înaintea obștiei. Eu mă voiu duce acum îndată în sus în tinda templului, după-ce tu vei primi dela mine nevinovatul mijloc al stratagei noastre. Nu-ți uita, auȕi, — că tu te-ai furișat în templu! furișat fără scirea mea; amenda în bani, care se impune după lege indiscretului intrus, o voiu plăti eu pentru tine, dacă cumva planul nu ne succede. Dar' accentuează, că atotputernicia nemuritoarei țeițe a fost, căreia tu ai dat ascultare.“

El se sculă și luà obiectul învălit de pe masă. Cârpa de lână albă ca zăpada conținea un măr mare galben.

Vedând Melanip, că Acontios se miră, cum un măr se fie mijlocul misterios pentru punerea în lucrare a unui plan atât de important, el adause:

„În adevăr unealta, ce ți-o ofer, este simplă, dar' totuși, dacă lucrul va merge bine, va avè mai mult efect decum cređi. Simplă ca și unealta, este întrebuițarea ei. Astfel credeam, că e de prisos, a-ți da de mai nainte vr'o explicare: câte-va cuvinte, pre care ți-le voiu spune acum, vor fi deajuns. Scii că, mai mult decât de o oară și jumătate, cele trei fecioare se află în templu. Tocmai și-au terminat rugăciunile. Acum odihnesc puțin. După-cum am observat însumi adineaori, Cydipe șede în dreapta dela intrare pe jețul cel de aur, precând soațele ei șed în stânga pe jețurile de vison și de argint. Vei fi sciind că, după străvechiul obicei ori-ce vot, ori-ce jurământ făcut în templul Afroditei, trebuie ținut cu sfințenie, dacă e ca să nu vină nefericiri asupra familiei celui sperjur, sau asupra orașului și a obștei întregi, dacă cumva nu se face ceva pentru grabnica ispășire a vătămării comise. Întreg Miletul și poartă dar' grije cu gelosie, ca sfințenia acestor jurăminte să fie păzită. Eată dar' de ce se tractează: trebuie să căutăm să scoatem prin o apucătură din gura Cydipei, înaintea altarului șteței, jurământul, că voiesce să fie soția ta. Votul acesta, după cât se poate judeca după prevederea omească, îl vei dobândi, dacă deschidând cu grije ușa laterală a templului, vei arunca cu îngrijire mărul acesta la picioarele iubitei tale. Eată, îl învălesc de nou în cârpa subțirică, pentru-ca cu atât mai sigur se-l poți arunca. Fără învălțură, fiind fructul prea neted, ușor ar putè să se rostogolească prea departe: însè nu vr'una din celelalte două fecioare, ci numai Cydipe are se ridice mărul dela pământ. Deschide ușa cu băgare de seamă, ca să nu se facă sgomot, închide-o apoi în urma ta și remăi liniștit. Cele-ce vei avè să auđi, așa cred, îți va umplè inima de nespūsă plăcere!“

Cu oare-care neîncredere se uită Acontios în ochii preotului. Zimbetul prietenos însè, care întimpină pre cel-ce sta la îndoială, îi dete convicțiunea, că Melanip vorbesce așa, fiindcă are cea mai deplină încredere.

Preotul se îndepărtă. Acontios luà mărul învăluit în mâna dreaptă și se urcă pe scări în sus. Din descrierea amenunțită, pre care Melanip i-o făcuse mai nainte despre întocmirile templului, scia încătro se apuce, pentru a da de portița laterală. Dar' și altcum n'ar fi putut să greșească, pentru-că glasurile înfundate ale tinerelor fete, care, în pausa ce întrase la mijloc, își comunicau ideile lor, îi indicau direcțiunea, în care avè să meargă.

Portița se deschise fără nici un sgomot.

Cu inima palpitândă aruncă Acontios o privire în internul tabernaculului. Ochii lui dădură tocmai de minunatul profil al Cydipei, care ținea

puțin capul întors într'o parte. Pre celelalte două fete le zări prin crepătura dela țîțini. Executarea celor-ce-i spuse preotul, nu oferìa greutăți. El folosì momentul, în care Cydipe își întoarse și mai mult capul în direcțiunea opusă. Cu o aruncătură bine potrivită el îi aruncă mărul tocmai la picioare, unde acesta, desfăcându-se puțin în vëlșul prin aruncătură, se opri.

„Ce este aceasta?“ întrebă Cydipe plecându-se.

„Te întreb?“ replică una din consoațele ei.

„N'ai vèđut nimic?“ continuă Cydipe, ridicând dela pământ obiectul ciudat. „Un măr! Ce curios! Aparține și acum și astfel de obiect la misteriiile celei Născute din spumă? Și asta, — ce o să fie asta? Hm, într'adevăr nu înțeleg!“

„Ce e?“ întrebă celelalte fecioare dintr'o gură.

Cydipe se înroșise ca focul.

„Pe măr se află o inscripție...“

„O inscripție?“

„Pre toți șteii, nu înțeleg nimic. Jole, n'ai vèđut tu cumva, cine a aruncat mărul?“

„N'am vèđut pre nime!“ replică prietena.

„Dar' citește inscripția! Poate ne va da ea deslegarea enigmei“.

„Din contră! Inscripția face enigma și mai mare. Dar' să lăsăm aceste, se vorbim de altele“.

Voia se ascundă mărul în haina sa.

„Cum?“ șise Jole. „În sanctuarul Afroditei vrei să tănuiesci ceva înaintea prietenelor tale? Și cine-ți spune oare, că mărul a fost hotărît pentru tine. Au doară cređi, că ar fi un nou Paris, care dă celei mai frumoase semnul admirațiunei sale? Scumpă Cydipe, nu ne vătèma! Vèđi, că stăm să perim de curiositate!“

Alusia la judecata lui Paris își avù efectul, pentru-că de nimic nu se ferìa Cydipe mai mult, decât de a fi ținută vanitoasă și închipuită.

„Te înșeli, Jole“, șise ea, înroșind de nou.

„Mi-se părea lucru preă de tot neînsemnat. — Dar', dacă voiți, vi-o voiu citi. Sânt numai câte-va cuvinte și și aceste destul de nesocotite“.

Ea scoase earăși mărul și citi:

„Eu Cydipe, fìca lui Charidemos, mē jur pe nemuritoarea Afroditā: Acontios, sculptorul din Mylasa, va fi bărbatul meu“.

Ea încercă se zimbească, dar' lucru curios: de astădată nu-i succese, să arete liniștea persoanei de distincție, care de obicei caracteriza zimbetul ei. Ea presimțìa, că aici e ascuns ceva mai mult, decât un joc de trecere de vreme, deși nu putea să ghicească intenția celui, care a făcut inscripția.

„Ce ai făcut Cydipe?“ șise Jole; „nu bagi de seamă, că inscripția, ce ai citit, este o cursă? Tată-meu îmi povestì, că ceva asemenea s'a întemplat și în templul Dianei din Delos, și că și atunci jurământul a fost considerat de valabil.“

Tu ai făcut un jurământ, Cydipe, pentru-că ori-ce vei dice, cu invocarea țeității, până-când te afli în sanctuarul ei, are valoarea unui jurământ și trebuie ținut cu sfințenie“.

„Ce spui, Jole?“ țieise Cydipe, ridicându-se de pe scaun.

„Adevărul! Tu te-ai jurat, Cydipe!“

In acest moment se deschise ușa din lături.

Acontios, care cu inima plină de deliciu auđise toate, ținendu-și mantaoa aruncată preste umeri, pasi cu fața aprinsă în mijlocul fecioarelor.

„Ai jurat, Cydipe!“ repetă el cu aer sərbătoresc. „Dacă țeița, care respłătesce și binele și rėul, mai veghiază asupra sorții muritorilor, tu ești a mea, sau călcarea jurământului tėu ne aruncă pre toți în abisul nefericirii“.

Castelul Peleș.

„Ce aud? Voce de bărbat în cercul fecioarelor alese?“ astfel rėsona acum vorba dinspre portalul cel mare din mijloc. Melanip, cu diademul preoțesc legat preste pėrul, ce începea se încărunțescă, întră plin de dignitate. Privirea, care se oprì asupra feței tinėrului, repeta oarecum, cele-ce preotul îi spusese în oarele de serioasă consultare. Aici în sanctuar Melanip se

purta ca interpretul mulțimii, care își tãlmăcia în felul seu adorațiunea țeității, — și după vederile mulțimii în adevěr fapta lui Acontios era punibilă. „Dar' îndată-ce voi fi depus dignitatea oficială“, aceasta avea se însemne privirea cea mută, — „îndată-ce se va desface aparența de adevėrata ființă, voi fi earăși, ce am fost, — adevėratur și nefalsificatul servitor al țeității, care nu

la forme goale, ci la esența lucrului caută, care o singură faptă bună, isvorită din adevărată iubire de oameni, o prețuesce mai presus, decât toată pompa acestor festivități!“ (Va urma.)

Talpa țerei.

„Înainte!“ au strigat părinții nostri cuprinși de spiritul libertății, „înainte, căci altcum vom fi copleșiți!“ Și ei au pornit din toate părțile cu pași repezi pe calea progresului: au întemeiat școli și și-au trimis copiii lor la învățătură. Câți din părinții nostri s'ermani și-au tras bucata dela gură pentru a pute întâmpina cheltuielile cu copiii lor dela școală!

Astăzi ne mândrim, că avem și la sate și la orașe oameni învățați, avem preoți și învățători, care au cercetat școli superioare, universități chiar; avem avocați, avem funcționari, avem comercianți, meserieși și industrieși, — aproape toți eșiți din sinul poporului, din fii de țeran. Ne-am obișnuit a numi partea cărturarilor nostri cu numele colectiv de „inteligentă“. Inteligența aceasta a noastră e avisată încât pentru acoperirea trebuințelor sale tot la poporul, din care a eșit. Și preotul și învățătorul, avocatul și funcționarul, comerciantul și meserieșul vin earăși în mijlocul poporului și caută a-și agonisi, — se înțelege din straița țeranului, — mijloacele necesare pentru acoperirea trebuințelor lor acum neasemenat mai mari ca mai înainte. Dar' nici că se poate altcum.

Astfel s'ar părè, că prin jertfele adese-ori foarte amare ale părinților nostri în interesul progresului, sarcinile ce zac pe umerii poporului în loc se scadă au crescut. Băeții dela sate, trecuți prin școli superioare și așezați ca „domni“ la orașe sau la sate chiar, nu se pot ajunge nici o lună de țile cu suma de bani ce o cheltuiau părinții lor într'un an întreg. „Lumea e de așa“, — se țice, — „și noi caută să ne dăm după lume“. Dar' e lucrul și firesc, ca omul să trăească mai bucuros bine decât rău, ear' bunul traiu este împreunat cu cheltuieli mai mari.

E mai presus de ori-ce îndoială, că, oprindu-ne noi în calea progresului aci unde ne aflăm astăzi, n'am înțeles pe deplin cuvântul fermecător „înainte!“ al părinților nostri, și n'am fi vrednici de munca grea, cu care au creat ei situațiunea de astăzi. Generațiunea mai nouă și mai învățată are dreptul de a pretinde dela popor mijloacele necesare pentru un traiu mai bun amăsorat noiei sale pozițiuni ce ocupă în societatea omenească, dar' are mai presus de toate datorința a contribui prin lumina sa câștigată la îmbunătățirea sortii fraților lor remași tot la sate cu plugul și cu sapa a mână și cu sărăcia în casă. Ea are sfânta datorința a întinde țeranului-plugar mâna pentru a-l ridica și pre el la un nivel mai înalt. Împlinirea acestei datorințe va produce nu numai o mulțumire sufletească, ci va ușora tocmai acestei noue și mai învățate generațiuni câștigarea acelor mijloace, de care ea are lipsă la acoperirea trebuințelor sporite. Căci, lumea ori-cum se va învărti, țeranul este și va rămâne talpa țerii.

Când înființăm școli cu buni învățători facem bine, căci dăm fiecăruia puțința a-și însuși elementele culturii. Când înființăm casse de păstrare și institute de împrumuturi încă facem bine, căci dăm unora puțința a-și păstra cu dobândă banii, ear' altor a se ajutara cu bani pe dobândă în lipsurile lor. Dar' numai prin aceste puțințe țeranul nu e încă ajutat. Căci ce folos poate el să aibă, dacă noi îi punem în mână lingura și îi țicem să se îngrijească el de mâncare? Sau cum să se simță el ajutat când îi întindem un disc, în care el să-și pună

cu dobândă sumele de bani prisosiți, când el nu dispune despre asemenea sume? Sau ne va pute el se ne mulțumească pentru banii, cu care l-am împrumutat, când dobânda ce o pretindem după acești bani e mai mare decât dobânda moșiei sale?

Ajutorarea țeranului trebuie să fie imediată și temeinică, adecă aplicată la gospodăria sa într'o formă dăinuitoare. Țarina sa să devină mai productivă, produsele sale să devină de o calitate mai bună, munca sa destul de grea să devină mai bine respălătită. În acest cas țeranul va pute trage folosul școalei, a casselor de păstrare și a institutelor de împrumuturi.

Nu e scopul acestor șire a arăta mulțimea de mijloace, prin care noi am pute se dăm țeranului-plugar acest ajutor imediat și temeinic. Am voi numai se atragem în deosebi atențiunea tuturor cercurilor societății noastre asupra acestui lucru de mare importanță pentru progresul nostru, și a îndemna „inteligenta“ dela orașe și dela sate a se ocupa de el.

În tot cazul pentru-ca lucrarea noastră în această direcție să fie roditoare, ea va trebui, ca ori-ce altă lucrare pe terenul cultural, organizată. O organizațiune potrivită ar fi constituirea de asociați, tovărășii, reuniuni locale sau districtuale, care urmăresc anumite scopuri, care tind la ajutorul imediat și temeinic al țeranului din acele părți.

Eugen Brote.

Castelul Peleş.

(Cu ilustrațiune.)

La Câmpulung, orașel în Carpații români, unde de câțiva ani încoace societatea mai cu dare de mână din capitala României și din alte orașe mai mari vine să petreacă în aerul curat de munte săptămânile de vară, care la șes aduc cu sine păclă și căldură insuportabilă, în luna curentă au sosit regele și regina României, însoțiți de principele Ferdinand și de ministrul domeniilor și al lucrărilor publice. Se vorbesce, că principele moștenitor ar avè de gând să-și facă residența sa de vară în această localitate istorică, care prin legenda Negru-Vodă a devenit leagănul principatului român de odinioară dintre Carpați și Dunăre. Castelul, care s'ar clădi aci, are să fie pus în comunicațiune directă prin o nouă șosea cu castelul Peleş, pre care ni-l înfățișează ilustrațiunea noastră, și care după-cum se știe, este residența de vară a părechii regale.

Pe coasta dealului din dosul gării dela Sinaia se ridică acolo, unde înainte cu vr'o douăzeci de ani călătorul, care trecea din Transilvania înspre Orient, vedea numai zidurile și turnurile unei mănăstiri nepretențioase, aproape un oraș întreg de vile ale boierilor români, cu hoteluri imposante, cu promenădi și parcuri, cu comerțul viu al unei stațiuni de frontieră pe o linie principală de drum ferat, cu țiarul seu propriu, în scurt cu comfortul obișnuit în lumea apuseană. Mai în sus pe vale, la poalele uriașului Buceci, lângă Păreul Peleşului, se ridică castelul regal „Peleş“ cu turnulețele și coperișele sale ascuțite, cu galeriile sale lungi și spațioase, care pun în legătură însuși palatul cu edificiile laterale menite pentru curtea regală, cu ferestrele sale zugrăvite în stil vechiu germân și cu fațada sa făcută în stilul renascerii. În apropiere se află edificiul cu mașinile menite pentru producerea luminii electrice, care împreună cu luna cea bălăe scaldă castel și parc și pajște în o magică lumină, precând interiorul castelului prin arangiamentul seu artistic și luxurios te transpune în lumea povestnică a timpurilor, când împăratul Roșu și Verde cu dalbele lor soții și gin-gașa domniță trăiau în palaturi durate numai de aur, argint și petri scumpe. În tractul de jos se află apartamentele de primire, sala de biliard, salonul de musică,

salonul turcesc cu covoare prețioase orientale, sala pentru reprezentații teatrale ș. a. În etagiul de sus, în care conduc nisce scări împodobite cu arme vechi se află apartamentele de lucru ale părechii regale, între care cu deosebit gust și confort arangiat este salonul reginei. Natura și arta s'au întrecut pentru a crea în creerii Carpaților o reședință regală, cum nu multe vor fi în continentul nostru.

Literatură și știință.

— **Antologie Română.** Modele literare din autorii secolului al XIX-lea, cu notițe biografice și aprețieri literare, întocmite pentru clasele superioare de liceu. seminare, școale pedagogice, externate etc. și potrivite atât pentru aplicarea Poeticeii, cât și pentru complectarea istoriei literaturii, de I. Manliu, profesor, a apărut la București în lito-tipografia Carol Göbl. 1891. Cartea aceasta de școală conține o alegere din cele mai bune poezii din autorii români moderni, și este o continuare a lucrării, din care a apărut prima parte ceva mai înainte sub numirea „Crestomatia Română“, despre care făcărăm o scurtă dare de seamă în Nrul 7 al foii noastre. Vom reveni. — **O crestomatia română** în două tomuri, de Dr. M. Gaster, va eși în curând în editura F. A. Brockhaus în Lipsca. Opul acesta va cuprinde timpul dela 1550—1830 și în bucăți scoase din 200 opere din literatura română și din vr'o 100 de documente, manuscrise, în mare parte încă nepublicate și necunoscute, va înfățișa o istorie a culturai, literaturii și a limbei române. Dialectele limbei române, adică felul graiului Românilor din România, din Macedonia și din Istria deasemenea vor fi considerate, ear' literatura populară română din toate provinciile va fi reprezentată prin tex'uri numeroase. În o introducere scrisă în limba germână și franceză se va face și istoria critică a literaturii române. — **Documente privitoare la istoria Românilor din anii 1451—1510**, adunate și publicate de Nic. Densușianu, tom. III, XLVII+729 pag. 4°, au apărut, făcând parte din publicațiunile Academiei române, în seria publicațiunilor E. Hurmuzachi. Documentele aceste, după-cum citim în „Gazeta Transilvaniei“, privesc mai ales epoca lui Ioan Corvin, a lui Stefan-cel-Mare, a fiului acestuia Bogdan și a lui Radu-cel-Mare, și au de scop a revêrsa nouă lumină asupra relațiunilor voievoților moldoveni cu regii Poloniei și cu papii dela Roma, asupra posesiunilor moldovene din Transilvania: Ciceiu și Cetatea-de-Baltă; asupra încercărilor de revendicare a ținutului Făgărașului și Amnașului prin Radu-cel-Mare la începutul secolului al 16-lea; asupra stării politice și administrative a Românilor din părțile sudice ale Transilvaniei, din Banat și Maramureș, despre dreptul consuetudinar al Românilor și despre propagarea catolicismului în Transilvania, și despre episcopiile catolice de Milcov și Argeș. Adaos este o tabelă genealogică a voievoților români din familia Drag și un portret al lui Stefan-Vodă-cel-Mare. — **Studiu asupra istoriografiei bulgare și sêrbesci** a publicat Ioan Bogdan în „Archiva pentru filologia slavă“ ce se publică în limba germână, sub redacția profesorului V. Jagič din Viena (Ein Beitrag der bulgarischen und serbischen Geschichts-Schreibung, Leipzig 1891). În acest studiu se analizează trei cronice bulgăresci, descoperite de autor, care se vêd a fi isvoarele cronicei române a lui Maxa, care a scris la începutul secolului al 17-lea. — **Andrei Muresianu.** Studiu din cercul literaturii române ardelen. De **Valerie Bransce.** Budapesta 1891. (Muresianu András. Tanulmány az erdélyi rumán irodalom körébôl. Irta Bransce Valér) este titula unei disertațiuni pentru dobândirea gradului de doctor în filosofie a autorului. — „Casa rurală“ este numele unei reviste enciclopedice ilustrate, ce apare odată pe lună sub direcțiunea domnului

Dobre Ștefănescu din Grind, jud. Ialomița, în tipografia Română D. Nicolaescu, Călărași. Nr. 5, anul II. are următorul sumar: Crescerea și economia animalelor domestice, de D. Ștefănescu. — Foloasele instrucțiunii, de M. Jian. — Descrierea comunei Toșnea din județul Ialomița, de L. Popescu. — Învățământul citirii. — Primul curs de lucru de mână ținut la Malini, de N. C. Drăgușeneseu. — Revista diarelor. — Anecdota. — Poesie. — Cronică. — Bibliografie. — Revista literară-scientifică „Generația Nouă“ Nr. 4, conține: I. C. Brătianu, de Ed. M. Adamsky. — Zum 25-jährigen Jubileum König Carol I., poesie de M. Reiniger. — Școalele românesci, de N. D. Xenopol. — Gurița Luisei, novelă de N. D. Georgian. — „Când stai așa“, poesie de D. Moldovan. — „Sonata Kreutzer“, precuvântarea autorului. — Medicina populară, de Torjescu. — Curierul anonțelor.

Teatru, musică și arte preste tot.

— **O nouă cântăreață română.** „La Liberte Roumaine“, diarul bucureșcean în limba franceza, ne aduce după diare americane scirea despre o nouă stea, ce lucedea ca cântăreață mult aprețiată pe orizonturi străine. Aceasta este domnișoara Aurelia Chițu, fiica unui neguțetor din Craiova, nepoată a fostului ministru Chițu. Scirile din urma despre dinsa datează din Havana, unde în opera „Ruy-Blas“ cântăreața a secerat frumoase aplause pentru gustul ales și pentru întrebuițarea discretă și grațioasă ce scie face de calitățile sale. Înainte de a cânta la Havana, a cântat la Buenos-Ayres, unde a debutat ca „Azucena“ în Trovatore și în „Gioconda“. Mai ales în Trovatore, scriu diarele din acest oraș, cântăreața a obținut un adevărat triumf în rolul seu greu, în care a sciut să aducă la valoare meritele sale indiscutabile ca actriță și ca cântăreață. — **Doamna Darclée la Asilul Elena Doamna.** Marția trecută, după-cum citim în „Românul“, d-na Darclée însoțită de bărbatul și de fiul d-sale, un băiat de vr'o șese ani, urmând unei invitații a profesorului de musică M. Cohen, a asistat la un concert executat de elevele acului institut în sala de musică „Ateneul Elisaveta“. După cântarea a două coruri și după două declamații dișe de elevele Damian și Manciulescu, d-na Darclée a cântat împreună cu elevele frumosul cor „La Charité“, de Rosini, apoi a cântat solo, cu măiestria proprie dînsei, „Valsul“ din Romeo și Julieta de Gounod și romanța „Stelele“, de M. Cohen. La mulțumirile aduse cântăreței de directoara institutului, care i-a spus, că va raporta reginei despre plăcerea ce a făcut elevelor, d-na Darclée a răspuns: „Spuneți vê rog, Maj. Sale, că bucuria ce am simțit aici, face mai mult decât ori-ce succes ce am obținut până acum!“ — **Un nou Mozart.** Revista „România Musicală“ din București aduce scirea despre un concert dat la „Ateneul Nou“ de micul virtuos Raoul Coczalsky. Concertantul a fermecat publicul prin agilitatea și sentimentul seu, astfel că numita revistă nu esitează a dice, că „în secolul nostru desigur micul virtuos se va pute considera ca și Mozart“. Că trebeue să fie un deosebit talent musical o adevêresce și împregiurarea, că la un nou concert al seu și-a dat concursul și d-na Darclée.

De toate și de pretutindeni.

— În adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei“, ținută în l. tr. în Deva, sub conducerea d-nei Ecaterina Dragits, s'a decis între altele, că membrele reuniunii se angajiază a conlucra cu toată energia, ca expozițiunea de lucruri din industria de casă, ce se va arangia la Hațeg cu ocași-

unea adunării generale a „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, să aibă cel mai bun succes. Spre acest scop membrele reuniunii vor face excursiuni prin comune, alegând obiecte originale și frumoase din industria de casă, îndemnând, ca ele să fie trimise la expoziție și dând îndrumări cum obiectele să fie pachetate și trimise, pe de altă parte a însărcinat biroul să facă un apel către preoți și alți onorațori din comune în înțelesul amintit. Terminul până când se pot trimite obiectele de expus s'a statorit până la 15 Iulie a. c. — **Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj**, arangiază o potrecere de vară la 22 Iunie st. v. a. c. în „Grădina Comșa“ din Veza. — **O serată teatrală-declamatorică** arangiază la 22 Iunie a. c. abiturienții gimnasiului din Beiuș în curtea ospetăriei opidane, sub conducerea profesorului V. Ștefănică, cu concursul mai multor domnișoare din localitate. Programul: a) „Rusaliiile“, vodevil în un act de V. Alexandri; b) „Copila frumoasă“, poezie de Papfiu, declamată de Veturia Papp; c) „Despot-Vodă“, legendă dramatică de V. Alexandri, declamare de C. Abrudanu; d) „Vlăduțul mamei“, comedie în un act de Lupescu. — **Bal în Dej** arangiază tinerimea română de acolo la 6 Iulie a. c. cu ocasiunea adunării generale a despărțământului XVII. al „Asociațiunii transilvane“, în beneficiul bibliotecii despărțământului. — „**Reuniunea pompierilor voluntari**“ din Seliște arangiază la 22 Iunie 1891 st. n. în „Mailat“ o potrecere cu joc. Venitul curat este pentru fondul reuniunii.

Cronica săptămânii.

— În camera deputaților din Budapesta se continuă desbaterile în general asupra proiectului de lege despre reforma administrațiunii. Puncte nouă de vedere nu s'au ivit nici din partea apărătorilor, nici din partea contrarilor proiectului, s'a accentuat însă din partea unora, că proiectul ar ținti a consolida statul național maghiar în contra lucrărilor de subminare ale aspirațiilor naționalităților. Când se va termina desbaterea generală nu se poate prevedea, deoarece opoziția nu voiesce se renunțe la dreptul de a vorbi, și astfel se va întinde încă desbaterea generală și și mai mult cea specială. Se vorbește mult, că opoziția voiesce chiar se facă obstrucțiune la desbaterea specială, astfel ca să nu se ajungă la finea desbaterii speciale în decursul acestei sesiuni, care este totodată cea din urmă a periodului legislativ de 5 ani. Ear' pe de altă parte se ventilează și eventualitatea, că ministrul-president, având în vedere relațiunile neclare chiar în sinul partidului guvernamental, ar avea de cuget să se folosească de ocazia ce i-o oferă opoziția în contra proiectului, pentru-ca se propună Maiestății Sale disolvarea camerei. — Prin ministerul comun de război se va prezenta delegațiunilor în întrunirea lor viitoare un proiect de **urcare a bugetului de război** pentru anul 1892. Urcarea va fi motivată prin necesitatea de a termina fortificațiile dela Cracovia și Przemysl. Din partea ungară însă se ridică voci în contra acestei nouă urcări, precât timp pentru apărarea Carpaților-de-Ost nu s'ar face nimic. — În camera României s'a acceptat în ședința dela 2 Iunie **creditul de 45 milioane pentru terminarea fortificațiunilor**, ear' în senat s'a prezentat de ministrul de externe convenția privitoare la joncțiunea căilor ferate dintre Austro-Ungaria și România. — Cu privire la **tripla alianță** ministrul-president italian di Rudini a făcut și în senat declarațiuni asemenea celor din camera deputaților, apărând alianța și combătând părerile, care susțin, că ea ar silii pre Italia la armări, ce trec preste puterile țerii. —

Între Anglia și Portugalia s'a încheiat în fine o **convenție**, acceptată și de camerele portugeze, prin care s'a complănat cearta ivită între cele două state din cauza posesiunilor lor din Africa-Ostică. Prin această convenție se regulează modul cum se se împartă între cele două puteri ținuturile, care au format obiectul neînțelegerii, se dispune, ca nici una să nu cerce a face acuișițiuni în teritorul celeilalte, nici să închee convenții cu indigenii; se hotărăsece, că în decurs de 25 ani Portugezii să nu iee pentru mărfurile de transit vamă mai mult decât 3%, după valoare, că pe riul Zambesi să deschidă navigația pentru corăbiile tuturor națiunilor și că Portugalia se obligă a clădi un drum ferat prin posesiile sale până la cele engleze. În felul acesta s'au delăturat cauzele, care într'un timp făceau iminentă erumperea unui conflict serios între cele două state amintite.

— Deslegarea ghicitei de șac din Nr. 21, începând cu silaba „Un“ din dreapta rîndului prim orizontal de sus și terminând cu „S...“ din stînga rîndului orizontal al nouelea, este:

Un amurg, o asfințire și al luni răsărit,
Sub un vîl frumos de lacrimi cine oare n'a simțit?
Cine dulcea sărutare, cea dintîia întîlnire,
Nu le-a săvîrșit cu lacrimi, lacrimi de fericire?

*
Tremur când trec prin ale
De salcâmi și liliaci;
Acolo 'ți-am Țis: Femeie,
Tu se fi a mea pe veci. S...(mara).

Deslegare nimerită ni-au trimis: Nicolae Onciu, Uzdin; Carolina Anca, C.-Mănăștur; Cornelia B. Hangea, C.-Mănăștur; Flora Șerban, Gherla; D. Munthiu, Poiana.

La sortire s'a tras numele dlui Nicolae Onciu din Uzdin, căruia s'a dispus a se trimite colecția de cărți din editura Institutului Tipografic.

Ghicitură

de S. Pușcariu.

— Din următoarele 33 de silabe se se formeze 12 cuvinte, care se aibă înțelesul indicat mai jos. Literele inițiale ale acestor cuvinte citite de sus în jos dau numele unui poet român.

a, an, ați, besci, be, cris, cro, cu, ~~ce~~ e, e, ga, gor, gre, il, ju, la, les, ma, mar, ne, nu, o, ost, pi, ra, reș, ~~re~~ sci, sop, ti, ul, ver.

1. Oraș în România. 2. Fost rege al Italiei. 3. O regiune a lumii. 4. Fost vodă în România. 5. Un papă din secolul XI. 6. Un sclav și fabulist grec. 7. O țeară dintre două rîuri din Europa. 8. Oraș în România. 9. Un scriitor francez. 10. Un fost ministru german. 11. O parte din armata austriacă. 12. Un fost ministru italian.

Sciri personale.

— Numire. Comite suprem al comitatului Sibiu și comite săsesc a fost numit de guvern vice-comitele de până acum Gustav Thalmann. — **Promoțiune.** Enea Draia, candidat de advocat în Abrud, a fost promovat la universitatea din Cluj, și Emanuil cav. de Flondor a fost promovat la universitatea Francisc-Iosefină din Cernăuți, la gradul de doctor în științele juridice. — **Censură de profesor** din filologia modernă a depus cu bun succes George Pop la universitatea din Budapesta. — **Premiare.** La încheierea festivă a anului școlastic dela universitatea din Cluj au fost premiați studenții români: Gavriil Precup, Ioan Radu și Ioan Nicoară, cel dintîiu și cel din urmă pentru o temă din limba română, cel de al doilea pentru o temă din matematică. — † Alexie Olariu, protopresbiter gr.-ort. din Gurasada, care a servit 52 ani la altarul Domnului, a răposat în vîrstă de 71 ani. — † Colonelul Lebel, inventatorul cunoscut al puscii cu repețiție, a răposat la Paris.

Corespondența foi.

— I. P., Caransebeș: Vom începe publicarea în unul din Nrii viitori.